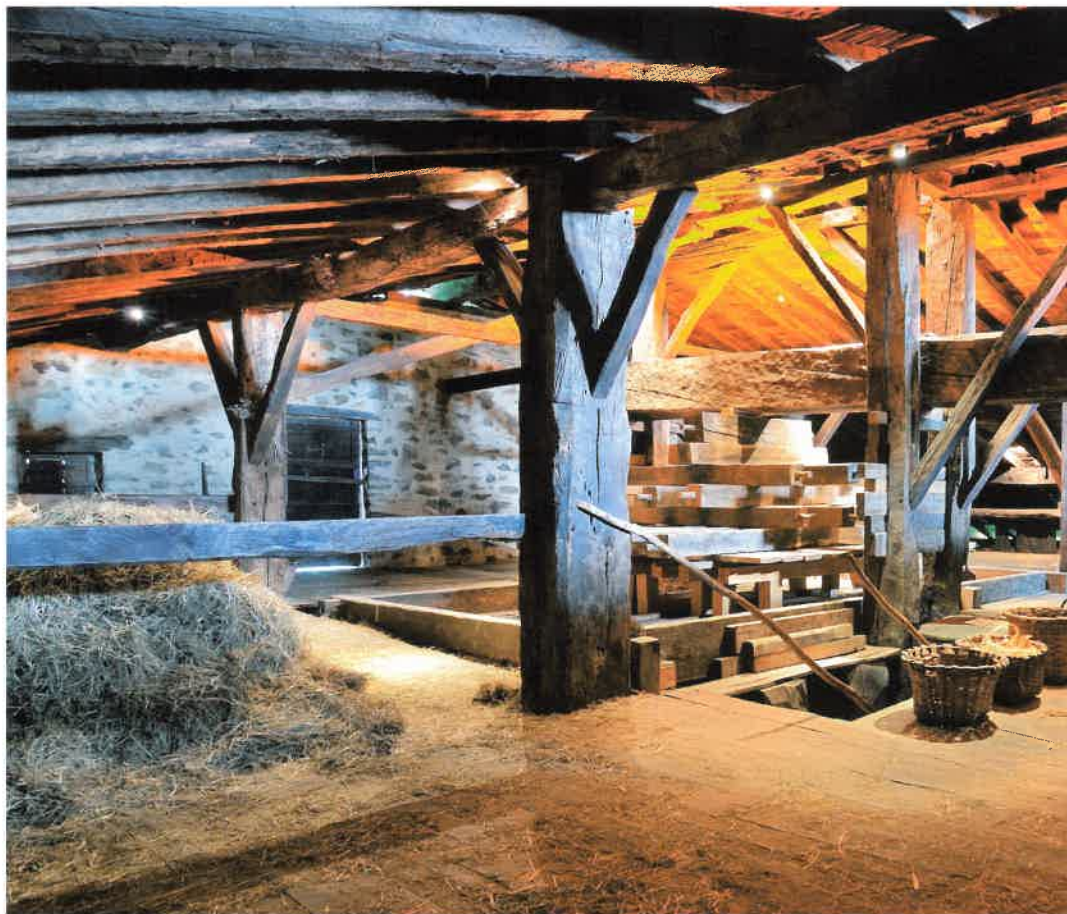

EUSKAL BASERRIAREN ONDAREA EZAGUTZEKO PARADA IGARTUBEITI BASERRI MUSEOAN

IGARTUBEITI BASERRI MUSEOA GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIAREN ZERBITZU PUBLIKOA DA, ETA EUSKAL BASERRIAREN HISTORIA, BILAKAERA ETA BERTAN BIZI IZAN DIREN BIZTANLEEN EGUNEROKO BIZIMODUA HURBILTZEA DU HELBURU, BALIABIDE HAUEN BITARTEZ: BASERRIA BERA, INTERPRETazio ZENTROA ETA BARATZE EKOLOGIKOA.

Igartubeitik balio kultural, historiko, antropologiko eta arkitektonikoen multzoa biltzen, babesten eta hedatzen du. Balio multzo horrek euskal ondarearen elementu nagusi bihurtzen ditu bikain mantendutako jatorrizko egurrezko egitura eta barruan duen sagardo dolarea. Horretarako, euskal kultur ondarearekin eta baserri munduarekin erlazionatutako aisialdi jarduerak antolatzen ditu, produktu ekologikoen erabilera sustatuz eta ezarri.

Eraikinaren ezaugarriak –antzinatasuna eta adierazgarri bakarra izatea– eta baserriak ia osorik zituen jatorrizko egiturak zirela eta, Gipuzkoako Foru Aldundiak erabaki zuen mota horretako arkitektura tradizionala gordetzeko Ezkio-Itsason dagoen Igartubeiti baserria erostea 1992an. Ondoren, martxan jarri zuen eredugarritzat jo den baserria berritzeko proiektua, XVII. mendean Igartubeiti baserriak zuen itxura berreskuratzeko. Hala, 2001eko udan, Igartubeiti baserriak ateak ireki zituen.

“Baserria, jatorriz, XVI. mendekoa da, baina handitu egin zen XVII. mendean.

Baserria, jatorriz, XVI. mendekoa da, baina handitu egin zen XVII. mendean. Nabarmenezkoa da sagardoa egiteko erabiltzen zen habe luzeko dolarea, baserriaren elementu bereizgarrietako bat, Euskal Herrian gutxi batzuk bakarrik gelditzen baitira.

Igartubeiti baserriak beste edozeinek baino hobeki islatzen du euskal baserriaren Urrezko Arotzat hartu den sasoia. Baserria

XVII. mendearen hasieran (1630), bere garairik gorenean, zabaldu eta eraberritu zen, bizimodu eta lan mota berrietara egokitzeko. Zorionez, esku-hartze horrek ia ez zuen ukitu jatorrizko egitura, eta gaur egun ere garai bakoitzeko eraikitze moduak eta espazioen erabileran izan ziren aldaketak ikusi ahal izateko aukera eskaintzen du.

Baserriak jatorrizko zurezko egitura oso ongi kontserbatuta dauka, eta, sagardorako dolarea ere kontuan hartuta, esan daiteke Euskal Herriko baserririk interesgarrienetako bat dela, baita ondareko funtsezko elementuetako bat ere.

BASERRIAREN GARRANTZIA

Gipuzkoako Foru Aldundiak erabaki zuen mota horretako arkitektura tradizionala gordetzeko Ezkio-Itsason dagoen Igartubeiti baserria erostea 1992an.

Ahalik eta jatorrizko pieza gehien kontserbatzea izan zen baserria zaharberritzeko irizpide nagusia. Hortaz, eranskin bat paratu zitzaion soilik alde batean hondatuta zeuden piezei, eta antzeko piezak egokitu ziren oso hondatuta zeuden piezen lekuan. Geroago, denboraren joanean galdutako elementuak berreskuratu eta muntatu ziren, XVI. mendeko barruko egitura eta XVII. mendeko baserriaren irudia aurkezteko.

SAGARDOA EGITEKO DOLAREA

Baserriko behe oinean, sukaldea, upategi batez hornituriko ukuilua eta gelak daude. Sukaldeak XVI. mendean hartzen zuen leku bera

HABE LUZEKO DOLAREA

Dolarea urtean behin baino erabiltzen ez bazen ere, dolarea da baserriari harelako ezaugarriak ematen dizkion elementu nagusia.

SAGARDOAREN ASTEA

Dolareko lana berreskuratu eta jendeari jardueraren haren berri zuzenean eta zehatz-mehatz ematen diote urtero urrian.

Ukuiluaren beste aldeak sagardo upelak kontserbatzeko eta tamaina handieneko laborantza tresnak (gurdia, goldea, etab.) gordetzeko erabiltzen ziren. Behi-azienda egoten zen aldearen sabaiaren, dolarearen pats askari eusten dioten zurezko pieza handien multzoa, sobigainoak, ikus daitezke.

XVI. mendean, sukaldetik sartzen ziren baserriko logela bakarretara. Zurezkoak ziren bertako paretak guztiak. XVII. mendeko handitze lanen ondorioz, hiru logela egokitu ziren baserrian.

Ganbaran elikagaiak bildu eta sagardoa egiten zen. Ganbararen erdian baserriko elementurik garrantzitsuen dago, dolarea. Pats askan piseoz jotako sagarra ipintzen da eta horren gainean 10 m luze den habea. Muturretako batean ardatza ikusten dugu, zorua alderik alde igaro eta sukaldetako harriraino iristen dena, hain zuzen. Sagardoa egiteko dolarea urtean behin baino erabiltzen ez bazen ere, dolarea da baserriari harelako ezaugarriak ematen dizkion elementu nagusia. Dolarearen neurriek zehazten dituzte eraikinararen luzera eta bolumena, pisuari eusteko zurezko pieza handiak eskatzen baititu, zutuin osoak, sekzio handiko piezak eta beste batzuk.

SASOIKO PRODUKTUAK BARATZEAN

Igartubeitiko baratza urtaroren arabera aldatzen doa, naturaren erritmoari jarraituz eta betiere naturarako kaltegarriak izan daitezkeen produktu kimikorik erabili gabe landuz. Simaurra eta material organikoak ongarri gisa erabiltzeko konpostatzen dira, eta ilargiari begiratzen, lanerako garairik egokiena ote den ikusteko; beraz, natura eta norbera ere zaintzen la-

guntzen duen baratze ekologikoa da. Baratze horretan barazkiak ez ezik, zuhaixkak, fruitu arbolak eta perretxikoak ere hazten dituzte, modu pedagogikoan haurrek zein helduek ikas dezaten jaten ditugun naturako fruituak nondik datozen.

Sagardotarako sagarrondo batzuk ere badira, baita udareak, irasagarrik, aranak, intxaurrak eta hurritzak ere. Ezin aipatu gabe utzi baratzaren inguruan hazten diren sendabelarrak. Hauek ere badute bere lekutxoak, eta malba, zain belarra, pasmo belarra, zauri belarra eta beste landare batzuk aurki daitezke.

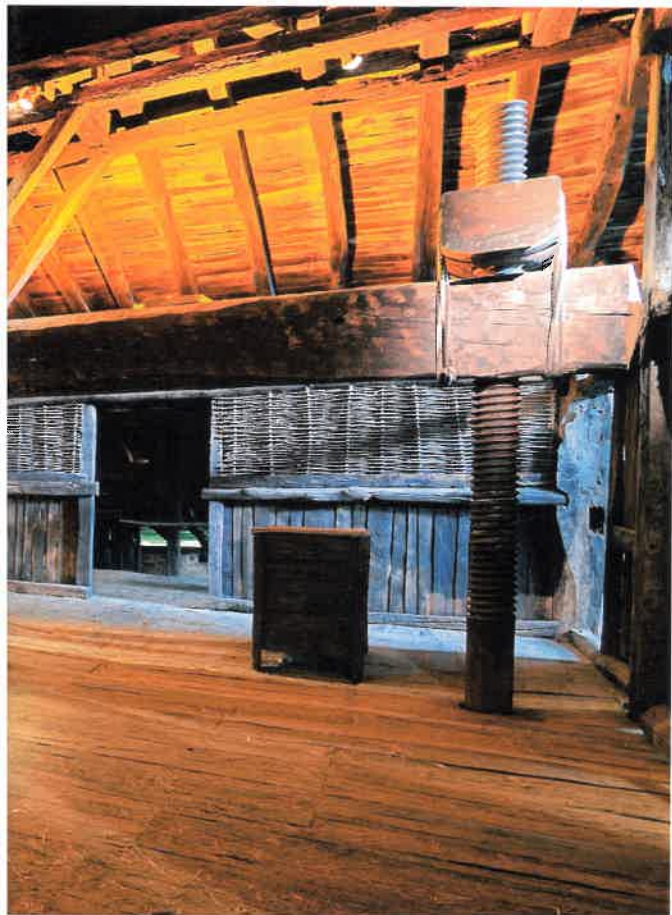
“Dolarea, sagardoa egiteko erabiltzeaz gain, musika kontzerturako eszenatoki ere bihurtzen dute tarteka.

URRIAN, SAGARDOAREN ASTEA

Igartubeiti baserrian urrian ospatzen den Sagardoaren Astea da jarduerarik garrantzitsuen dago. XVI. mendeko baserriaren ohi-prozedurari jarraituz, dolareko lana berreskuratu eta jendeari jardueraren haren berri zuzenean eta zehatz-mehatz ematen diote urtero urrian. Sagarra estutuz lortutako muztioa upeletan sagardo bihurtu ondoren, martxoan, barrikotea antolatzen dute, sagardoa dastatuz eta bertsoekin gozatuz, festa giroa alai. Igartubeiti baserriko dolarea, sagardoa egiteko erabiltzeaz gain, musika kontzerturako eszenatoki ere bihurtzen dute tarteka.

Hezkuntza programari dagokionez, ikastetxei zuzendutako ibilbide gidatuek gain, azpimarratzekoa da familientzako tailerrak ere antolatzen dituztela, hilero 2 larunbatetan. Familia txartelak ere badaude, haiei abantailak eskaintzeko. Hemendik aurrera, haurren urtebetetzea Igartubeitin bertan ospatzeko aukera izango dute.

Informazioa: www.igartubeitibaserria.net

GANBARAN

elikagaiak bildu eta sagardoa egiten zen. Ganbararen erdian baserriko elementurik garrantzitsuen dago, dolarea.

hartzen du, eta elikagaiak prestatzeko su nagusia ere mantentzen du. Higigarrien artean aipagarri dira kutxak, gakoa laratzarekin eta zizeilua, hau da, hotzetik babesteko bizkar garaiko jarleku-mahaia.

Sukaldeko atearen ondoan dolareari kontrapisua egiten dion harria eta ganbararaino doan ardatzaren abiagunea daude eta, harriaren parean, ganbarara igotzeko eskailera. Elementu horiek guztiak XVI. mendekoak dira. Ukuilua bitan banatuta dago; batetik, aziendarentzako aldea eta, bestetik, biltegia. Lehen, abelgorrientzako askak barne, sukaldearen atzean dago. Ate irris-tatzailez ixten diren leihatila bikiak elkartzen dituzte sukalde eta ukuilua. Atzean ardiak egongo ziren.

INTERPRETAZIO ZENTROA ETA KONTAKIZUN ZIRRARAGARRIAK

2007an Gipuzkoako Foru Aldundiak interpretazio zentroa eraiki zuen. Harrera gunea, ikus-entzunezkoen ibilbidea, erabilera anitzeko gunea (lantegi pedagogikoak eta aldi baterako erakusketak) eta denda daude. Erakusketa iraunkorrean, Igartubeiti baserriko familia eta auzotarren ahotsen bitartez ezagut daiteke nola handitu eta aldatu ziren antzinako baserriak, nola bizi ziren baserritarrak eta nola egiten zuten lana, zer harreman zituzten, zertan sinesten zuten...

Eta epe luzeagoko ekimenak ere gauzatzen dituzte. AREAGO egitasmoa, esaterako. Bertan eskuraturakotako sakelakoan bitartez, bi kontakizunetz gozatzeko aukera dago: Maialen Lujanbioren eskutik baserri inguruko ibilbidea egin daiteke, non sagardo garaian baserrian gertatutako pasadizo baten kontakizuna azaltzen dituzten bertsoak "ezkutatzen" diren. Arantxa Iturbek sortu du bigarrena. Lau denbora eta lau pertsonaiaren ahotsak kokatu ditu museoaren inguruan, armadatik ihesi doanarena, senarretik ihesi doanarena, mundu modernotik ihesi doanarena eta etxetik ihesi egin ezin duenarena.

CASERÍO-MUSEO IGARTUBEITI, RETRATO DE NUESTRA HISTORIA

El caserío-museo Igartubeiti es un servicio público de la Diputación Foral de Gipuzkoa y tiene como objetivo acercar a toda aquella persona interesada la historia, desarrollo y el modo de vida del caserío tradicional vasco. Cuenta para ello con tres recursos primordiales: el mismo caserío Igartubeiti, el centro de interpretación y la huerta ecológica.

El caserío se construyó en el siglo XVI, pero fue ampliado en el siglo XVII, y cuenta con la estructura de madera original. La mayoría de los expertos coinciden en que Igartubeiti es uno de los caseríos que mejor refleja la Edad de Oro de este tipo de construcciones en territorio vasco.

Otra de las particularidades principales de Igartubeiti es el lagar que conserva para hacer sidra, así como la huerta ecológica. Ambas sirven para sus promotores para interactuar con los visitantes, escolares en gran medida.

El centro de interpretación, construido por la Diputación Foral de Gipuzkoa en 2007, amplía la oferta al visitante y recopila varias sorpresas. Además, todos los años en octubre organizan la Semana de la Sidra, una cita ineludible.